

Iz senu hroniku ruļļiem...

Sirmā senatnē gan Rundāles, gan Viesturu pagasti piederējuši pie Mežotnes pils novada. Kādi svarīgi notikumi, veļoties pāri bezkaislīgajam vēstures ratam, notikuši šajā apkaimē?

• 1100.-1300.g.

1106.g. - Mežotnes vīri piedalās lielajā Zemgaļu uzvaras kaujā pret Polockas kņaziem.

1186.g. - Upmalas vīri piedalās neveiksmīgajā uzbrukumā Salaspils mūra pilij.

1202.g. - Upmalas vīri uzbrūk Salaspils līviem, nodedzina viņu baznīcu un pilsētiņu, bet pili nevar ieņemt un noslēdz mieru ar Rīgas bīskapu Albertu.

1204.g. - Neparasti auksta un sniegaina ziema.

1205.g. - Marta sākumā Mežotnes vīri piedalās lietuvieša Svelgata sakaušanā Lielajās Kangaru kaujās.

1206.g. - Vasarā Mežotnes vīri piedalās neveiksmīgā sirojumā pa Lietuvu. Loti lietains, visas upes pārpļūdušas.

1208.g. - Rudenī Mežotnes vīri piedalās iebrukušā lietuvieša karaspēka iznīcināšanā.

1210.g. - Pavasarī Mežotnes un Upmalas vīri vienojas ar kūriem pret Rīgu.

1219.g. - Ap Jāņiem bīskaps Alberts ievada sarunas ar Mežotnes pils novada vīriem par Upmalas nodošanu Māras valstij. Vasarā bīskaps Alberts ar Rīgas Doma kapitula prāvestu un saviem karavīriem atjāj uz Mežotni un kristī 300 novada zemgaļu saimju. Atstājot Mežotni, bīskaps atstāj tur stipru garnizonu un nozīmē Mežotni kā Zemgales bīskapu Metropolēi. Vēlā vasarā Tērvetes zemgaļu dižkungs Viesturs uzbrūk Mežotnes pilij, bet pēc sīvas cīņas, kurā krīt viņa svainis, atkāpjas un vērsas pret vācu palīgspēkiem, ko sakauj. Mežotnes vācu garnizons atstāj pili un atgriežas Rīgā. Mežotnes novads atsakās no padotības Māras valstij, izlīgst ar pārējiem Zemgaļu novadiem un ar lietuviešiem. Pils vīri uzceļ Mežotnes pils nocietinājumus.

1219.g. - Rudenī Mežotnes novada vīri izsiro Salaspils Līvu novadu, Līvi atbild ar pretsirojumu.

1219.g. decembris - 1220.g. februāris - Pūš dienvidu vējš un līst stiprs lietus.

1220.g. februārī Māras valsts karaspēks - 4000 vācu, 4000 līvu un latvju ar vienu lielu un dažām mazām kara mašīnām uzbrūk Mežotnei, ieņem pilsētu un daudzas dienas aplenc pili. Pirmās sarunas, ko ievada novada vecākie Madis un Gaitis izjūk, otrajā sarunu laikā, kad no pils iznākuši 200 zemgaļu vīri, atjāj Viesturs ar zemgaļu un lietuviešu palīgspēkiem. Vācieši apkauj vairāk kā simts padevušos mežotniešus un atsit Viesturu. Izceļas jaunas cīņas un Mežotnes zemgaļi padodas. Visa manta krīt uzvarētāju rokās, zemgaļus atlaiž uz viņu mājām. Pilī apmetas vācu garnizonu.

1226.g. 21. marts - Bīskaps Alberts visu Zemgali nozīmē jaunai bīskapijai.

1227.g. pavasaris - Rīgas jūras līcis bija pilnībā aizsalis.

1232.g. 9. augusts - Rīgas bīskaps Nikolajs nozīmē Zemgales trešo daļu Rīgas nomnieku lēņiem, Mežotnes novadu atstāj sev.

1232.g. 16. februārī - Mežotnes pils garnizona sastāvā ir Rīgas tirgotāju jātnieku daļa (71 vīrs).

1236.g. vēls rudens - Mežotnes vīru garnizons pēc Saules kaujas atstāj pili un aiziet uz Rīgu, Mežotnes novads atgūst brīvību.

1242.g. 10. aprīlis - Pāvestu legāts atļauj vācu ordenim lejup no Mežotnes celt mūra pili Lielupes krastos.

1243.g. jūnijs - Vācu ķeizars Heinrihs II atļauj vācu ordenim uzbrukt un iekarot Zemgali un valdīt pār to ar visām valdnieka suverēnām tiesībām un brīvībām.

1247.g. - Mežotnes novada vīri gatavojas atsist ordeņa uzbrukumam.

1249.g. - Vācu ordeņa mestrs Stīrlands ar Māras valsts apvienotiem spēkiem izsiro un izposta Zemgali ar Mežotni. Zemgale padodas un uzņem vācu soģus.

1251.g. 3. marts - Pāvesta Innocencijs IV vārdā visu Zemgali nodod Rīgas arhibīskapam.

1254.g. - Upmalas valsts dalīšanā starp Rīgas arhibīskapu un Vācu ordeni Mežotnes novadu piešķir Arhibīskapam.

1259.g. rudens - Mežotnes vīri kopā ar pārējiem zemgaļiem uzsaka Māras valstij mieru un izraida vācu soģus.

1265.g. - Vācu ordeņa mestrs Mauders izposta Zemgali un Mežotni.

1269.g. un 1270.g. ziema - Rīgas jūras līcis pilnībā aizsalis.

1272.g. - Lieldienās vācu ordeņa mestrs Nordeks ieņem Mežotnes pili un pilsētu. Visus novada iedzīvotājus, kuri laikā nav izglābušies uz Lietuvu, ar visu mantu aizved uz tuvāko ordeņa zemi - uz Jelgavas pusi. Mežotnes pils paliek tukša un skaitās Rīgas arhibīskapa mantojums. Zemgaļu tīrumus Mežotnes novadā sāk pārņemt mežs.

1280.g. - Ordeņa mestrs Konrāds esot sācis celt Rundāles pili un to 1281. vai 1282. gadā izdevis krustnešu komandierim Rūvenam kā lēni. Rūvens pilij devis nosaukumu Rūvendāle vai Rūendāle.

1287.g. 26. marts - Garozas mežā zemgaļi iznīcina vācu ordeņa spēkus, krīt mestrs Vileikins, 33 ordeņa brāļi un daudz krustnešu.

1298.g. pavasaris - Vācu ordenis karā pret Rīgas arhibīskapu ieņem un noposta Mežotnes pili. Visu novadu klāj necaurejams meža biežoknis. Satiksmes ceļi ir vienīgi upes un mednieku takas.

• 1300.-1562.g.

1321.g. 10.aprīlis - Vācu ordeņa mestrs Joks nodibina jaunu Mežotnes pili, atstājot tur komturam ar garnizonu. Apkārtnē komturam noņemta dažas zemnieku saimes.

1346.g. 16. aprīlis - Lietuvieši uzbrūk Mežotnes pilij, galīgi to iznīcina, izkauj vācu garnizonu un tur sabēgušos pils zemniekus. Novads atkal paliek tukšs.

1443.g. - Vācu ordeņa mestrs Tinko uzsāk celt Bauskas mūra pili un pie tā pieraksta visus bijušos Mežotnes novadus. No Jelgavas un arī no Lietuvas puses lielajā aizsargmežā iegājuši līdumnieki.

1457.g. 22. jūlijs - Ordeņa mestrs Johans Mengdens – Osthofs izdod savam tulkam Fogeleram un kādam Arndam Vindhovelam gabalu no lielā Mežotnes meža masīva, ierādot sekojošas robežas – mežu starp Mūsas upi (tagad Lielupi) un Lietuvas robežu, taisnā līnijā līdz Bērsteles upes ietekai Īslīcē. Jaunajiem zemes vadītājiem padeva visus soģu robežās dzīvojošos līdumniekus, deva tiesības aizdambēt visas urgas, pat Lielupi visā platumā.

1462.g. 29. janvāris - Lēnis pieder ne tikai Vintelhofelam, tiek noregulēta robeža starp viņa un Neides (tagad Bornsminde) lēni. Vintelhovels lēņa centru iekārto tagadējās Rundāles pils vietā. Pirms 1480.g. Vithovela lēnis pāriet Sīmaņa Timmas valdīšanā, bet pēc apvainojuma slepkavībā viņu notiesā uz nāvi, bet mantiniekiem atņem lēni un to pievieno Bauskas pils novadam.

1494.g. - Sarunās ar Lietuvu noskaidrojas, ka, regulējot savstarpējās robežas, gandrīz viss Bauskas pils novads ar Mežotni un Rundāli varētu tikt piešķirts Lietuvai. Visu novadu pieraksta pie Jelgavas pils novada.

1494.g. 9.oktobris - Ordeņa mestrs Valters fon Pletenbergs bijušo Timmas lēni izdod savam brālim Johanam fon Pletenbergam ar norunu, ka visus zaudējumus, kas cēlušies ar Lietuvas robežlīnijas regulēšanu, viņam atlīdzinātu ar Jelgavas vai Dobeles zemēm.

1499.g. - Mazrundāles novadu atkal pieraksta pie atjaunotās Bauskas fogtejas.

1504.g., 1505.g. - Neražas gadi.

1505.g. 9.oktobrī - Johans fon Pletenbergs par 7000 Rīgas markām pārdod savu Rundāles muižas novadu Lietuvas Gļebavas, Krotušu un Žeimeļu īpašniekam Otto Grothusam, kas šim novadam pievelk daudz lietuviešu saimnieku.

1508.g. 14. jūnijs - Grothuss iemaksā pirmās 2000 markas un apņemas ik gadus nomaksāt 500 markas. Muižas inventārā skaitās sešas piena govīs, tīrumos bija iesēti rudzi, kvieši, mieži, auzas.

1508.g. 21. septembris - Rundāles Grothuss kopā ar citiem Bauskas fogtejas lēņu turētājiem nodibina vikāriju pie Bauskas Sv. Ģertrūdes baznīcas par godu Sv. Dievmātei un Sv. Annai.

1506.g. oktobris - Mestrs Pletenbergs piekrīt Rundāles novada pārejai Grothusu dzimtas rokās. Novada robežas šoreiz nosaka skaidrākas. No Bērsteles upes ietekas līdz Lielai Murdzes upei (gar Islīcas upi), gar to līdz Lietuvas robežām, gar to līdz mazai Svītenes upei, līdz ar vienu krustu apzīmētam kokam, tālāk šķērsām caur mežu gar krusta kokiem līdz Lielās Svītenes upes ietekai. Gar Aizstrautu, tad, šķērsojot mežu, līdz krusta ozolam pie Bērsteles ietekas. Rundāles lēņiem vēl pieder lielas ganības gar lielceļu no Rundāles uz Bausku un mājvieta Vairogmīstā (t.i., Vecajā Bauskā) blakus Sv. Antonijas baznīcai.

1517.g. - Grothuss izmaksā pēdējās 1000 markas par Rundāles novadu.

1528.g.- Mirušā Grothusa atraitnes vadībā Rundāles novada saimniecību pārņem pāriņi un kalpi Gregors un Otto.

1530.-32.g. - Rundāles novadā plosās angļu-zviedru slimība (gripa)

1532.g. 6.februāris - Pirmā novada kunga dēls O. Grothuss noslēdz ar vairākiem Kurzemes muižniekiem, ordeņa ierēdņiem un Rīgas pilsētu reliģijas likumu par katoļticību.

1533.g. - Rundāles novada ražojumus (labību, vēršus) izved tieši uz Rīgu.

1541.g. marts - Bauskas fogts Vrēde apjā Grothusu lēņu robežas gar Lietuvu. Grothusi nav ievērojuši valsts robežlīniju, 10-12 Rundāles un 30 Svītenes un Mazbērsteles zemnieku mājas atrodas viņpus robežas. Fogts mestriem piedāvā atvietot šīs Rundāles mājas ar attiecīgu skaitu māju Mežotnē.

1543.g.18. aprīlis - Ordeņa mestrs Brigenejs apstiprina dalīšanas līgumu, ar ko Rundāles lēnis samazinās līdz 2/5 no agrākās platības.

1543.g. 2. marts - Pēc ilggadīgiem strīdiem mirušā O. Grothusa četri dēli daudz u ierēdņu klātbūtnē Valmierā noslēdz Rundāles lēņu dalīšanas līgumu. Pēc tā vecākais Otto saņem Rundāles apkārtni, Tomass - Svīteni, Detlefs un Hermans -Jauno muižu (Mazbērstele) un Bērsteli, papildinot pēdējos divus jaunradītos muižnovadus ar sešām Rundāles un divām Svītenes zemnieku mājām. Rundāles un Svītenes muižām jaunās muižas ēkas būvei jāpieved 500 balķu. Brāļi norunā savas daļas pārdot tikai kādam no Grothusiem.

1544.g.18. maijs – Četri mestra komisāri ievēd Grothusus viņu lēņos, nospraužot jaunas savstarpējās robežas. Rundāles novada robežas: Bauskas fogta zemes robežas, tālāk gar Aizstrautu līdz Virsītes upei, atstājot Rundāles muižai sešas bijušās Svītenes zemnieku mājas viņpus Virsītes. Pavisam Rundālei piešķir 72 arklīniekus (zemniekus ar 1 arklu zemes), 18 pušelniekus (½ arkla) un 16 kājnīkus (jaunsaimniekus). Visi Grothusi apņemas neaiztikt neviena zemnieka zemi, svēti atzīt un aizsargāt zemnieku māju savstarpējās robežas un nolemj šīs norunas pārkāpēju sodīt ar 1000 zelta florīnu lielu naudas sodu. Rundāle tajā laikā ir nocietināta muiža jeb pils.

1551.g. - Atkārtojas zviedru - angļu slimība (gripa).

1556.g. - No Rundāles zemniekiem ievāc jaunu vienreizēju nodevu - skolas naudu.

1557.g. rudens - Rundāles zemnieku nodaļa piedalās Pasvāles karagājienā pret Poliju.

1560.g. - Rundāles zemnieku nodaļa piedalās cīņās ar Maskavas cara pulkiem un nelaimīgajā Ērgemes kaujā 2. augustā.

• 1562.-1795.g. - Kurzemes hercogiste

233 gadu laikā – 81 kara gadi, 118 neražas gadi, ik pēc 15 gadiem epidēmija.

1562.g. 21. februāris - mestrs Ketlers Rundāles novadam piešķir Mežotnes Rituļu mājas.

1562.g. 6. marts - Rundāles novadu ietilpina jaundibinātās Kurzemes hercogistes teritorijā. Novads pieder pie Bauskas baznīcas draudzes un Bauskas kapināta (haupmaņa) tiesas iecirkņa.

1565.g. - Hercoga Ģederta galma mācītājs Stefans Bīlavs Rundāles novadā veic pirmo baznīcas vizitāciju.

1657.g. 28. februārī – Hercogs Ģederts pavēl Grothusiem lēņu vidū uzcelt baznīcu.

1567.-1569.g. - Hercoga padomnieki Hennings, Efforns un galma mācītājs Einhorns veic otro baznīcas vizitāciju, nozīmē jauno baznīcas vietu, klausas un nodevas mācītājam un banīcceltņu uzturēšanai. Rundāles zemnieku baznīcas nodevas bija šādas: no arklīniekiem – pa ½ pūram rudzu, miežu un auzu, no pušelniekiem – pa ½ siekam rudzu, miežu un auzu, no pirtniekiem ar zemi – pa 1 vērdiņam naudā, no pirtniekiem bez zemes - iebūviešiem - pa 1 grasim naudā. Bez tam no ik 10 arklīniekiem vai 20 pušelniekiem un kājnīkiem – vēl pa trim Rīgas markām.

1576.g. 10. oktobris - Hercogs Ģederts Rundāles novadam piešķir trīs Mežotnes arklīniekus – Hermani Svirkali, Jostu Svirkali un Jēkabu Ziemeli.

1577.g. - Rundāles muižas tīrumos izsēj četrus pūrus miežu, sešus pūrus auzu, vienu kasti griķu. Pastāvīgo negaisu dēļ zemnieki labību ievēd slapju. Novadā plosās mēris.

1580.g. - Mēris atkārtojas.
1581.g. 18. jūlijs - Bauskas kapitāns (hautmans) izlīdzina Rundāles novadu ar Mežotni.
1582.g. - Izlīdzina Kurzemes robežu ar Lietuvu, dažas Rundāles zemnieku mājas apmaina pret vairākām Gļebavas muižas zemnieku mājām.
1584.g. - Rundāles novadu pārmēra un nostiprina tā robežas ar Bērsteli un Sviteni ar 27 kupicām pēc mērnieka Redes izstrādātas kartes.
1588.g. - Rundāles novads piedalās Mežotnes mācītāja muižas celšanā.
1600.g. beigas - zviedri iebrūk Vidzemē un karā ierauj arī Kurzemi.
1601.g. vasarā un rudens - Rundāles novadā ierodas daudz zemnieku bēgļu no Augšzemes, ko poļu armija izpostījusi.
1601.g. 25. augusts - Rundāles novadā nosalst visi vasarāji.
1602.g. pavasaris - Rundāles novadā izceļas bads.
1605.g. augusts - Rundāles novads Kurzemes jātnieku dienestam izraugās piecus smagi apbruņotus jātniekus ar pieciem kājiniekiem un desmit vezumniekiem. Viņi augustā piedalās zviedru atvairīšanā pie Tukuma, septembrī hercoga Frīdriha karagājienā uz Vidzemi un 27. septembrī poļu uzvarā pār zviedriem pie Salaspils.
1616.-1617.g. – Silta ziema, lopi ganībās līdz janvāra beigām, zied puķes un ķirši.
1622.g. 24. februāris - Poļu un zviedru jātnieki siro Rundāles novadā, laupa, posta un ievazā sērgas. Vairākas zemnieku saimes izmirst.
1625.g. - Rundāles zemnieku nodaļa piedalās Bauskas pils aizstāvēšanā pret zviedriem.
1653.-1655.g. - Rundāles novads piedalās Bērsteles baznīcas celšanā.
1655.g. pavasaris - Lietuvā iznīcinātā zviedru karaspēka atliekas caur Rundāles novadu aiziet uz Vidzemi.
1657.g. oktobris - poļu jātnieki ceļā uz Vidzemi iziet caur Rundāli un ievazā mēri.
1658.g. oktobris - 1660.g. aprīlis - Rundāles novada zemnieki piedalās karā pret zviedriem.
1663.g. - Bauskas pilī notinātie pulkveža Lībeka Kurzemes dragūni izsiro Rundāles novadu un aplaupa zemniekus.
1665.g. - Lietavas karaspēks patvarīgi ieiet Zemgalē, arī Rundāles novadā, kur pusgadu pārtiek no laupīšanas. Pavisam Lietavas armija no Rundāles pagasta izspieda 8100 florīnu naudā, apmēram pieckārtīgu vērtību graudā (pārtiku, zirgbarību, drēbes u.tml.), nemaz nerunājot par salauptāto mantu, postījumiem un slepkavībām.
1664.-1670.g. - Ārkārtīgi auglīgi gadi.
1666.-1670.g. - Lielā Ziemeļeiropas krīze, rudzi zaudē tirgus vērtību, to vietā pieprasa zirņus un pupas. Rundāles zemnieki caur šo krīzi iestieg muižas parādos. Sekas - muižas īpašnieks samazināja parādniekiem tīrumus, svītrojot attiecīgu daļu no parādu summas. Muižas tīrumi kļuva tik plaši, ka arī kļaušas zemniekiem tika pastiprinātas - par attiecīgu parādu svītrošanu. Bet šādā veidā muižnieks pats ātri iestīga parādos un dabūja ieķīlāt īpašumus.
1680.g. - Rundāles novadā minētas septiņas muižas un pusmuižas – Lielsvirkale, Mazrundāle, Lielrundāle, Mazsvirkale, Liepene, Jaunā muiža, Bukši – ar 110 zemnieku mājām, bet no tām 30-40 tukšas vai ar dažiem zemniekiem – iedzīvotājiem.
1681.g. 22. jūnijs - Rundāles novadu par 190 000 florīniem nopērk poļu stārasta Korfa dzimta.
1695.-1696.g. - Salnas iznīcina vasarāju un siena ražas, vēlāk lietains laiks, iznīkst arī ziemāji. Izceļas bads.
1697.g. - Auksts pavasaris, lopus nevar laist ganībās. Bads pastiprinās, daudzās zemnieku mājās lopi nobeidzas. Toreizējie Lielsvirkales īpašnieki spiesti ieķīlāt muižu un zemniekus Tīzenhauzeniem.
1698.-1699.g. – Ārkārtīgi auglīgi gadi. Decembrī dziļš sniegš, ļoti auksts.
1699.g. - Polijas karaļa sakšu pulki no Jānišķiem ienāk Kurzemē. Sevišķi stipri no kara rekvizīcijām cieš Leišmale, arī Rundāle. Rudenī sakši aiziet uz Jelgavu un Valli. Decembrī uzsnieg dziļš sniegš un iestājas bargā ziema. Gada beigās iesākas Lielais Ziemeļu karš.
1701.g. jūlijs – Zviedri okupē Rundāles novadu, zemniekus piespiež dot pārtiku, rekrūšus un naudu.
1702.-1705.g. - Rundāles novadu bieži izsiro lietuviešu, krievu un zviedru jātnieki.
1705.g. - Krievu armija (20 000 vīru) iziet caur Rundāles novadu un apmetas Mežotnē. Kazaki izposta zemnieku mājas. Pēc neveiksmes pie Kūrmuižas 27. jūlijā krievi steidzīgi atstāj novadu un aiziet uz Lietuvu, arī zviedri izbeidz okupāciju. Augustā krievi atkal okupē Rundāles novadu.
1706.g. - Krievi atstāj Rundāles novadu, drīz pēc tam no jauna ienāk zviedri.
1708.g. augusts - Zviedri galīgi atstāj Rundāles novadu.
1709.g. rudens – Krievu armija okupē Rundāles novadu un ievazā mēri, kas beidzas tikai 1719.g. rudenī. Rundāles novadā no mēra mirst vairāk kā puse iedzīvotāju. Reti silts un sauss, zemnieki paspēj izkaltēt visu labību pirms kulšanas. No daudzām tukšajām zemnieku mājām lopi bariem izlaužas no sētām un izklīst mežos.
1712.g. - Izbeidzas krievu okupācija Rundālē.
1717.g. - Lielrundāle, Mazrundāle un Jaunā muiža atkal pāriet Grothusu īpašumā.
1729.-1730.g. - Sausi gadi, cieš vasarāji.
1730.g. - Mazsvirkali nopērk Bolšvingu dzimta, Plāteri pārdod Grothusiem Rundāles dzimtkunga vārdu par 200 dukātiem.
1731.g. - Ļoti slapjš.
1732.g. – Grothusi atgūst arī Mazsvirkali. Plāteri pārdod Lielsvirkali Brigenu dzimtai. Kambarkungs Ernsts fon Bīrons nopērk Tīzenhauzenam ieķīlātās Lielsvirkales zemnieku mājas un Mazbērsteles muižu ar zemnieku mājām (no Vīgantiem).
1733.-1736.g. - Sausi gadi. Rundāles īpašniekiem draudēja bankrots. Grāfs Bīrons ievada sarunas par Rundāles muižu kompleksa iegūšanu. 1735.g. vasarā viņš iegūst visas Rundāles novada daļas un pievieno tām arī Mazbērsteli.
1735.g. – Itāļu arhitekts Bartolomeo Frančesko Rastrelli izstrādā Rundāles pils projektu.
1736.g. pavasaris - Rundāles zemnieki izrok jaunās pils pamatus; 24. maijā Rastrelli klātbūtnē tiek likts pils pamatakmens un iedobumā iemūrēta sudraba plāksne ar Bīrona ģerboni un uzrakstiem. Zemniekus un namdarus, mūrniekus cienāja ar dzērieniem.

Līdz jūnija beigām zemnieki saveduši 400 kubikasu akmeņu. Ikdienas 433 zemnieku rati pieved būvmateriālus. Pilt iebūvēti 4,5 miljoni ķieģeļu, strādāja 500 mūrnieku. Pils parkā iedēstīti 17 000 liepu.

1736.g. jūnijs - Rundālē ienāk 94 lietuvieši (23 vīri, 20 sievas ar 27 dēliem un 24 meitām) ar 17 zirgu, 45 liellopu un astoņu cūku lielu inventāru. Viņiem piešķir 10 pušelnieku un vienu mežsarga māju, izsniedzot uzturu, sēklas, būvmateriālus un nosaka vairākus brīvģadus.

1737.g. beigās - Kurzemes hercoga Ernesta Bīrona brālis no krievu-turku kara lauka atsūtīja 106 sagūstītus turku un tatāru bērnus, kurus izvietoja Rundāles novada zemnieku mājās.

1738.g. 6. janvāris - 106 turku un tatāru bērnu kristības Mežotnes baznīcā; kristī draudzes mācītājs Horsts. Katram bērnam galvā uzliek vainadziņu. Vēlāk bērni tos uzkar Mežotnes baznīcā gar sienām. Vēl 1769. g. Mežotnes draudzes inventāra saraksts piemin šos vainagus, kas jau pilnīgi sakrituši. Bērnus izdala un pieraksta pie attiecīgām Rundāles un Mazbērsteles mājām. Zemnieki viņus iesauc par turciņiem. Izsekot bērnu tālākam liktenim nav iespējams, jo minētās draudzes baznīcas grāmatas par 18. gs. gājušas zudumā.

1740.g. - Bīrons trimdā. Rundāles pils būvi pārtrauc. Milzīgs aukstums - putni sasilst gaisā, sargi nosilst posteņos.

1748.-1749.g. - Ārkārtīgs sausums, meži izdeg.

1759.g. - Rundāles novadā ievazā lopu sērgu, vietām krīt pat vairāk kā puse liellopu. Uzrodas lieli peļu bari.

1763.g. - Atjauno Rundāles pils būvi.

1778.g. - Noregulē Rundāles robežu ar Lielbērsteli.

1794.-96.g. - Rundāles muižā par ārstu strādā ķirurgs Zamuēls Ošorns.

1795.g. - Kurzemi pievieno Krievijai, Rundāles muiža un novads pāriet Katrīnas II īpašumā. Kurzemes hercogistes beigas.

1795.g. 29. augusts - Keizariene Katrīna II dāvina Rundāles muižu grāfa Zubova dzimtai. Kompleksā ietilpst Lielrundāle, Mazrundāle, Virsīte, Jaunbērstele, Mazbērstele, Lielsvirkale, Mazsvirkale, Jaunā muiža un Narčupe. Zubovi uz Rundāli pārved 12 krievu ģimeņu un daudz dzimļaužu.

• 1795.-1915.g.

1797.g. - Rundāles muižā ir astoņi krogi, pieci mežsargi, divi lauksargi un 150 zemnieku mājas ar 2632 cilvēkiem (1329 vīrieši un 1303 sievietes). Māju nosaukumi toreiz bijuši tie paši, kurus lietojam vēl tagad, un vēl divi *Zvejnieki, Labūni, Kalēji, Taubes* un *Augšji*.

1802.-1807.g. - Kā ārsts Rundālē darbojās A. Dikelmanis.

1811.g. - Rundāles novadā dzīvo 1296 vīrieši, kas dod 10 rekrūtus. Četrām mežsargu mājām dienesta zemi atdalīja no zemnieku saimniecībām, Šābļiem piešķīra kroga tiesības.

1812.g. - Picus mēnešus pie Rundāles stāv franču lielgabali. No 26. septembra līdz 2. oktobrim - lielais krievu uzbrukums.

1816.-1823.g. - Ārsts ķirurgs Jānis G. Pommers.

1818.g. 24. decembris - Pils pagalmā pasludina zemnieku brīvīšanu.

1826.-1832.g. - Ārsts ķirurgs J. M. Šmits.

1833.-1849.g. - Ārsts V. Grabbe.

1835.g. Rundālē tiek piešķirti uzvārdi - Fedorovs, Dombrovskis, Aleksejevs, Ivanovs, Kuzmins, Kājnieks, Freimanis, Vesmanis, Lauksargs, Sauka, Cena, Pauluška, Radziņš, Pelūdis, Līdeklis, Gobnieks, Svilpnieks, Rosmanis, Vanags, Dziļums, Tiltiņš, Daigavietis, Pūtelis, Grauze, Briedis, Bērziņš, Lielskauģis, Mēmais, Lēnais, Gludiņš, Burkāns, Perelis, Alksnītis, Žebrants, Rasa, Kronītis, Skābais, Valsis, Sapis, Dreņģers, Kokle, Lemps, Lavenieks, Putrelis, Zīlmugurs, Stiepeļņu Pētris, Klaču Jānis, Auguļu Reinis, Spicēnu Pēteris, Buliņu Jānis, Bukšu Jānis, Jedžumu Jēkabs...

1839.-1840.g. - Nodibināta Rundāles pagasta skola (1841.g. - 170 bērni; 1849./50.g. - 51 bērns; 1862.g. - 76 bērni; 1876./77. - 87 bērni; 1879./80.g. - 174 bērni).

1867.g. - Par skolas pārzini strādā Jēkabs Šveicers (alga - 300 rbļ.)

1885.g. 6. marts - 40 bērni saslimst ar Sv. Vīta deju, 20 - ar cūciņām.

1850.g. - Rundāles pagastā - 2937 cilvēki; 1858.g. - 2754.

1866.g. - Ievēl Rundāles pagasta pašvaldību.

1880.g. 18. decembris - Dibina Rundāles Krājaizdevu sabiedrību.

1892.g. jūnijs - Rundāles dziedāšanas biedrība (4. Vispārīgajos Dziesmu svētkos Jelgavā 1895.g. 15.-18.jūnijā piedalījās 203 kori; Rundāles dziedātāju biedrības jauktais koris ieguva 3. vietu un sudraba takts zīli.

1892.g. oktobris - Dibināta Rundāles patērētāju biedrība.

1892.g. - Darbojas ķieģeļnīca, divas dzirnavas ar vilnas kārstuvi un vērptuvi.

1894.g. - Nodibināta nespējnieku patversme.

1900.g. - Nodibināta biedrība apdrošināšanai pret krusas postījumiem.

1900.g. - Rundālē darbojas 17 krogi.

1903.g. - Rundālē sāk strādāt aptieka.

1905.g. - soda ekspedīcija nodedzina divas mājas, nodur vienu cilvēku

1907.g. - Rundāles zemnieki piedalās 1. Kurzemes milicijas pulka sastādīšanā.

1910.g. - Rundāles pagastā ir 142 mājas, pagasta nams, skola, nespējnieku patversme

1912.g. - Dibināta Rundāles Piensaimnieku biedrība.

1914./1915.g. - Sākas Pirmais pasaules karš. 1916.g. vācieši cauri pagastam uzbūvē šaursliežu dzelzceļu.

Izmantotie informācijas avoti:

Izglītības Ministrijas Mēnešraksts; 1. janvāris, 1935.

Rīts; 29. jūlijs, 1935.

Brīvā Zeme; 8. aprīlis, 1937.

Zemgales Balss; 8. aprīlis, 1937; 5. decembris, 1938.

Jaunākās Ziņas; 3. septembris, 1938; 5. janvāris, 1938; 29. jūlijs, 1939.

Sieviete, 2003.

Dārzs un Drava, 2006., 2007.

<http://periodika.lndb.lv>

Uldis Ramanis **Bīriņu dzimtas atmiņu stāsti**.